

Efni: Drög að breytingu á reglugerð um framkvæmd raforkulaga – S-66/2026

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á köldum svæðum fagnar því að ráðuneytið hafi lagt fram drög að breytingum á fyrirkomulagi dreifbýlisgjaldskrár, enda hafa samtökin um nokkurt skeið lagt áherslu á nauðsyn þess að endurskoða gildandi kerfi. Það er jákvætt að leitast sé við að skýra málsmeðferð, forsendur og gagnagrundvöll ákvarðana um slíka gjaldskrá.

Samtökin telja að breytingarnar séu skref í rétta átt en mikilvægt er þó að útfærsla reglugerðarinnar tryggji að sjónarmið sveitarfélaga og þeirra samfélaga sem málið varðar fái raunhæft vægi við mat og afmörkun svæða, enda geta skipulagsforsendur, byggðapróun og staðbundnir innviðir haft veruleg áhrif á niðurstöðu um gjalddöku. Samtökin telja því rétt að skýrar verði kveðið á um aðkomu sveitarfélaga við mat á afmörkun svæða og endurskoðun þeirra.

Samtökin leggja jafnframt áherslu á að sú heimild sem er í gildandi reglugerð til að láta almenna gjaldskrá gilda á tilteknum svæðum innan dreifbýlissvæða haldist áfram í reglugerðinni. Um er að ræða mikilvæga vernd fyrir svæði sem vegna stærðar, nálægðar við afhendingarstað og raforkunotkun hafa eðlilega átt undir almenna gjaldskrá, þrátt fyrir að vera innan svæðis sem að öðru leyti fellur undir dreifbýli. Falli þessi heimild brott opnast sá möguleiki að svæði sem í dag njóta almennrar gjaldskrár geti síðar færst yfir í dreifbýlisgjaldskrá, með tilheyrandi kostnaðarhækkunum fyrir heimili, atvinnulíf og samfélög. Að mati samtakanna er því mikilvægt að áfram verði kveðið á um að almenn gjaldskrá megi gilda á ákveðnu svæði innan dreifbýlissvæðis þegar málefnaleg og skýr skilyrði eru uppfyllt. Þ.e.a.s. samtökin leggja til að eftirfarandi málsgrein verði áfram til staðar í reglugerðinni með smávægilegum breytingum (sjá yfirstrikun og rautt letur).

Innan dreifbýlissvæða skv. 6. mgr. er dreifiveitu heimilt að láta almenna gjaldskrá, sbr. 1. mgr., gilda á ákveðnu svæði enda sé annað neðangreindra skilyrða uppfyllt:

1. Svæðið sé skilgreint sem byggðakjarni samkvæmt Hagstofu Íslands með a.m.k. 50 íbúum, fjarlægð frá afhendingarstað flutningsfyrirtækisins sé innan við 10 kílómetrar og heildarraforkunotkun á svæðinu sé a.m.k. 82 GWst á ári.
2. Svæðið sé skilgreint sem iðnaðarsvæði með a.m.k. 10 notendur—~~og hafnarstöðu~~, fjarlægð frá afhendingarstað flutningsfyrirtækisins sé innan við 10 kílómetrar og heildarraforkunotkun á svæðinu sé a.m.k. 82 GWst á ári.

Samtökin telja jafnframt mikilvægt að skýrt verði tekið fram að þegar um er að ræða skipulagt svæði eða skilgreint uppbyggingarsvæði, svo sem hverfi eða svæði þar sem fyrir liggur samþykkt skipulag fyrir tiltekinn fjölda bygginga eða lóða, verði ekki miðað við að full uppbygging hafi þegar átt sér stað áður en almenn gjaldskrá getur gilt. Að öðrum kosti er hætta á að fyrsti notandi á slíku svæði beri í reynd ósanngjarnan hluta stofnkostnaðar við tengingu, þótt ljóst sé frá upphafi að svæðið sé ætlað til frekari uppbyggingar og fleiri notenda. Þetta er mikilvægt til að koma í veg fyrir að sá sem fyrstur tengist á skipulögðu svæði verði látinn bera kostnað sem eðlilegra er að dreifist á það svæði sem skipulag og uppbygging taka til.

Þá telja samtökin mikilvægt að við framkvæmd reglugerðarinnar verði tryggt að ekki skapist ófyrirsjáanleiki eða óstöðugleiki fyrir íbúa og atvinnulíf á þeim svæðum sem undir kunna að falla. Fyrirsjáanleiki í gjaldtöku skiptir verulegu máli fyrir heimili, rekstur fyrirtækja og opinbera þjónustu, ekki síst á köldum svæðum þar sem raforka er stór kostnaðarliður. Af þeim sökum er mikilvægt að þau viðmið sem stuðst er við, við mat á svæðum og kostnaði verði skýr, gagnsæ og stöðug eftir því sem unnt er.

Samtökin leggja jafnframt ríka áherslu á að samhliða þessari breytingu verði unnið hratt og markvisst að innleiðingu öflugs jöfnunarkerfis sem geti jafnað þann kostnaðarmun sem leiðir af dreifingu raforku um landið. Slíkt er lyklatríði ef tryggja á að breytingar á regluverki leiði ekki til þess að heimili, atvinnulíf og grunnþjónusta í dreifðari byggðum búi áfram við lakari skilyrði en ella. Hafa þarf í huga að ef stærri svæði falla utan dreifbýlisgjaldsskrár eru færri notendur eftir sem eiga að standa undir kostnaði dreifbýlis. Einnig þarf að tryggja að slíkt jöfnunarkerfi skili raunverulegri jöfnun til notenda.

Að lokum vilja samtökin leggja áherslu á að til lengri tíma sé mikilvægt að horfa til einfaldara og réttlátara kerfis við gjaldtöku fyrir dreifingu raforku. Náttúruauðlindir landsins, sem raforkuframleiðslan byggir á, eru þjóðareign og eru að verulegu leyti staðsettar í dreifðum byggðum. Það er því eðlilegt að stjórnvöld stefni að því að jafna aðstöðu landsmanna frekar en að viðhalda skipan sem byggir á aðgreiningu milli þéttbýlis og dreifbýlis við gjaldtöku. Samtökin telja rétt að unnið verði að einfaldara og samræmdara kerfi þar sem landið er í auknum mæli hugsað sem eitt kerfi, fremur en safn aðskilinna gjaldsvæða, og að sá undirbúningur hefjist sem fyrst með hliðsjón af þeim heimildum og takmörkunum sem leiða af EES-rétti.

Virðingarfyllst
Samtök sveitarfélaga á köldum svæðum

Íris Róbertsdóttir, Vestmannaeyjum	Björn Ingimarsson, Múlaþingi
Björg Ágústsdóttir, Grundafjarðarbæ	Kristinn Jónasson, Snæfellsbæ
Valdimar O. Hermannsson,	Gerður Björk Sveinsdóttir, Vesturbyggð